

“Neem middelen voor preventie op

Volgens ziekenhuisbestuurder Jos Aartsen is het zaak preventie, vroegsignalering en gebruik van moderne technologie nú prioriteit op de politieke agenda te geven om te voorkomen dat de zorgkosten in de (nabije) toekomst volledig uit de hand lopen. Twee door het RIVM gecoördineerde projecten laten zien dat er op het gebied van preventie vanuit het ministerie van VWS wel degelijk iets gebeurt. Maar ook het RIVM erkent dat er meer kansen zijn voor preventie.

Hoewel ziekenhuisbestuurder Jos Aartsen (UMC Groningen) zijn nieuwjaarstoespraak primair richtte op de professionals die in dat ziekenhuis werken, zat in zijn verhaal een duidelijke boodschap voor de landelijke politiek: maak werk van preventie, vroegsignalering en toepassing van moderne technologie. “In het huidige stelsel bestaat hiervoor veel te weinig aandacht”, zegt hij. “De focus ligt op behandeling in plaats van op het voorkomen dat behandeling nodig is. Ook in de verkiezingsprogramma’s voor de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart zie ik het onderwerp weinig terugkomen. De ChristenUnie noemt het woord in zijn programma, maar dat was het wel zo’n beetje. En in de politieke debatten komt het onderwerp niet aan bod. Vandaar mijn oproep in mijn nieuwjaarstoespraak, want als we op deze manier doorgaan, stevenen we echt op een enorm probleem af. De Volksgezondheid Toekomstvoorspellingen wijzen erop dat we in 2030 acht miljoen chronisch zieken zullen hebben en dat ouderen een kwart van de bevolking zullen uitmaken. Als je naar die cijfers kijkt, is het belang van inzetten op preventie, vroegdetectie en zorg op afstand met gebruikmaking van nieuwe technieken voldoende duidelijk.”

Verder kijken

De kern van het probleem, stelt Aartsen, is dat politieke partijen niet verder kijken dan één regeertermijn. “Hierdoor blijft de focus op het stelsel zoals dat nu is ingericht, maar dat gaat onherroepelijk vastlopen. Een gezin met een modaal inkomen is nu al 25 procent van dat inkomen kwijt aan zorg en bij ongewijzigd beleid zal dat in 2030 tussen de 35 en 45 procent zijn. We kunnen niet als samenleving ongelimiteerd geld blijven stoppen in de zorg, want dat is op een gegeven moment niet meer te dragen.”

Het huidige kabinetsbeleid voor substitutie van zorg van de

tweede naar de eerste lijn is een goede stap, vindt Aartsen. “Voor de ziekenhuiszorg wordt hierbij heel vaak het voorbeeld aangehaald van het Udense ziekenhuis Bernhoven, dat afspraken heeft gemaakt met zorgverzekeraars CZ en VGZ. Die maken een krimpstrategie mogelijk en bieden ruimte om actief bij te dragen aan versterking van de zorg in de eerste lijn. Maar: de nadruk ligt nog erg op het naar de eerste lijn brengen van basiszorg. Ik mis de aandacht voor preventie, vroegdetectie en het gebruikmaken van nieuwe technologie. Met versterking van de aandacht hiervoor neemt echter wel de druk op de eerste lijn toe. Dit vereist dat compensatie wordt geboden aan de huisarts en dat zien we nu onvoldoende gebeuren.”

Opdracht aan de minister

Wat moet nu gebeuren? “Feitelijk zijn alle partijen aan zet”, zegt Aartsen. “Het begint natuurlijk bij de minister van VWS, die middelen beschikbaar moet stellen. Denk bijvoorbeeld aan een transitiefonds of een vorm van tarifiering voor preventie, vroegdetectie en gebruikmaking van technologie. Ik wil me niet uitspreken voor één model. Kern is dat het beschikbaar stellen van middelen hiervoor moet worden opgenomen in het regeer-

akkoord, omdat het daarmee een concrete opdracht aan de minister is om er werk van te maken. Of dit zou betekenen dat er een aparte minister voor preventie moet komen, vraag ik mij af. Preventie hoort gewoon een taak van het ministerie van VWS te zijn.”

Maar zoals Aartsen al aangaf, zijn alle partijen aan zet. “Ook de zorgverzekeraars en het veld dus”, verduidelijkt hij. “Voor de zorgverzekeraars is preventie nog geen prioriteit en van de ziekenhuizen kan ik mij de reflex voorstellen van willen behouden wat je hebt. Toch zullen we boven onszelf moeten uitstijgen.”

*“De kern van het probleem
is dat politieke partijen
niet verder kijken dan
één regeertermijn”*

in het regeerakkoord”

Alle partijen zijn aan zet, vindt Jos Aartsen van het UMCG. Zowel het ministerie van VWS als de zorgverzekeraars en het veld.

Beperkt budget

Monique Leijen, programmaleider *Preventie in de buurt* van het RIVM Centrum Gezond Leven, vertelt: “VWS zet wel degelijk stappen in preventie. Maar ik erken wel dat niet alleen VWS, maar alle partijen aan zet zijn. Binnen en buiten het RIVM gebeurt veel in opdracht van het ministerie. VWS heeft *Jongeren Op Gezond Gewicht* en *Gezond In* opgezet en in breder perspectief *Alles Is Gezondheid*, om zorg en preventie ook in relatie tot school, werk en de wijk op de kaart te zetten. Maar tegelijkertijd is het zo dat er altijd méér kan gebeuren. Van het totale budget voor de zorg is nu drie procent gereserveerd voor preventie, waarvan een klein deel naar gezondheid bevorderende activiteiten gaat.”

Loes Lanting, waarnemend afdelingshoofd van het RIVM Centrum Gezond Leven, vult aan: “Aartsen heeft gelijk dat ons stelsel nu vooral is ingericht op het herstellen van schade.

In preventie schuilen grote winstkansen. En daar is ook wel oog voor, maar het budget is beperkt, zeker in relatie tot de zorguitgaven.”

Preventie in de buurt

Dit neemt niet weg dat binnen dat budget wel stappen worden gezet, benadrukken beiden, en hierin speelt ook het RIVM een belangrijke rol. Twee projecten verdienen bijzondere aandacht: *Preventie in de buurt* en *Preventie in het zorgstelsel*. “Het eerste richt zich op versterking van wijkgerichte preventie met en vanuit de huisartsenpraktijk”, vertelt Leijen. “Het begon met het op regionaal niveau bij elkaar brengen van de zorg- en welzijnspartijen om elkaar te leren kennen. De vervolgstap is samen inhoudelijk aan de slag gaan in lokale werksessies: groepen van vijftien tot achttien professionals samen de problematiek in de wijk in kaart laten brengen als

Monique Leijen (l), Loes Lanting (m) en Heleen Hamberg (r) van het RIVM Centrum Gezond Leven zijn ervan overtuigd dat er grote winstkansen schuilen in preventie.

basis om die gezamenlijk aan te pakken. We gaan ook toetsen of dit daadwerkelijk tot structurele verbindingen tussen de partijen in zorg en welzijn gaat leiden. De huisartsen hebben hierin een spilfunctie. Daarom is het goed dat we hierin samenwerken met het Nederlands Huisartsen Genootschap en

*“Het is moeilijker in regio’s
waar gemeenten versnipperd opereren”*

dat huisartsen accreditatiepunten krijgen voor deelname aan die werksessies. De eerste twee bereiden we nu samen met de ROS'en en GGD'en voor. De noodzaak om hieraan deel te nemen wordt breed gevoeld.”

Preventie in het zorgstelsel

Preventie in het zorgstelsel biedt een digitaal loket dat is ingericht om zorgverzekeraars en gemeenten informatie en handvatten te bieden voor samenwerking bij het gezamenlijk opzetten en financieren van preventieactiviteiten voor risicogroepen. Projectleider Heleen Hamberg vertelt: “Het is onder andere gericht op de risicogroepen kinderen met over-

gewicht, kwetsbare ouderen en mensen met een verhoogd risico op depressieklachten. Zorgverzekeraars kunnen voor programma's binnen deze risicogroepen – eventueel samen met gemeenten – subsidie aanvragen bij het Rijk. Dit draagt dan tot maximaal een derde van de proceskosten bij. Het RIVM doet nu een nulmeting naar wat er al gebeurt op het gebied van samenwerking tussen zorgverzekeraars en gemeenten en gaat ook onderzoeken hoe dit verder vorm krijgt op basis van deze rijkssubsidie. De resultaten van de nulmeting publiceren we in maart op het digitaal loket, als voorbeeld voor andere partijen. De behoefte om samen te werken is er, zowel bij gemeenten als bij zorgverzekeraars. Het zijn echter wel heel verschillende culturen, dus dit kost tijd. We zien regio's waar het heel vanzelfsprekend tot stand komt, maar dat is niet overal zo. Het is moeilijker in regio's waar gemeenten meer versnipperd opereren. En soms pikt een zorgverzekeraar een handreiking van een gemeente niet op omdat ze in een andere gemeente meer verzekerd heeft en dus een meer direct belang ziet. En dat is ook precies waarom *Preventie in het zorgstelsel* is opgezet, om zulke hobbels weg te nemen.” <<

Informatie over beide programma's van het RIVM Centrum Gezond Leven is te vinden op www.loketgezondleven.nl.

Tekst: Frank van Wijck

Foto Jos Aartsen: Henk Veenstra